

5. 14 Výtvarná výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět *Výtvarná výchova* vychází ze vzdělávací oblasti *Umění a kultura* a umožňuje žákům jiné než racionální poznávání světa – poznávání okolního i svého vnitřního světa prostřednictvím výtvarných činností a postupně se formujícího výtvarného myšlení. Toto poznání směřuje k tomu, aby se naučili rozumět výtvarnému umění, rozumět jeho jazyku a významům, aby se učili chápat výtvarnou kulturu v nejširším slova smyslu jako nedílnou součást svého duchovního života a bohatství společnosti. Kultivuje schopnosti žáků svět kolem sebe citlivě vnímat, prožívat jej, objevovat v něm estetické hodnoty. Cílem předmětu je, aby si žáci prakticky osvojili potřebné výtvarné dovednosti a techniky, rozvíjeli svou přirozenou potřebu vlastního výtvarného vyjádření, svou fantazii a prostorovou představivost, smysl pro originalitu a vlastní výraz. Aktivita vycházející ze vzdělávacího obsahu *Výtvarné výchovy* pomáhají utvářet kreativní stránky osobnosti žáka a pochopení kontinuity proměn historické zkušenosti, v níž dochází k socializaci jedince a jeho projekce do společenské existence.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Předmět *Výtvarná výchova* má velký význam pro formování estetického a citového vnímání studentů v kontextu s ostatními, převážně naukově orientovanými předměty. V průběhu výuky se studenti seznámí se základními výtvarnými prostředky, postupy a technologiemi. Důležitou složkou je získání přehledu nejvýznamnějších výtvarných směrů, autorů a děl. Cílem je především rozvoj estetického vnímání jedince a jeho kultivovanosti, rozšíření orientace v dějinách umění i v současném uměleckém životě. Zároveň se předmět snaží rozvíjet kreativitu, posilovat osobnost žáka, vytvářet v diskuzi přirozenou obranu proti manipulaci ve vztahu k osobním hodnotám a postojům a otázkám vkusu a módních trendů.

Výtvarná výchova je povinný vyučovací předmět v prvním a druhém ročníku. Studenti si volí mezi výtvarnou a hudební výchovou. Výuka probíhá formou dvouhodinového bloku jednou týdně. Počet studentů ve skupině odpovídá přibližně polovině počtu studentů ve třídě. Většina výuky probíhá v učebně školy, ve volné přírodě, ve výstavních sálech, galeriích, muzeích a historických objektech. Výuka je realizována formou různých vyučovacích metod – samostatná i skupinová práce, práce ve dvojicích, krátkodobé i dlouhodobé projekty. Součástí výuky jsou i odborné exkurze.

Ročník	1	2	3	4
Počet hodin	2	2	0	0

Výchovné a vzdělávací strategie

1. Kompetence k učení

Vést žáky k zodpovědnosti za své vzdělávání, umožnit jim osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení

- učíme žáky chápat umění a kulturu v jejich vzájemné provázanosti, jako neoddělitelné součásti lidské existence; k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, citění, prožívání a představy; k rozvíjení tvůrčího potenciálu, kultivování projevu a potřeb a k utváření hierarchie hodnot
- prohlubujeme v žácích schopnost získané poznatky a dovednosti využívat ve svém životě
- učíme žáky plánovat, organizovat a vyhodnocovat jejich výtvarné činnosti
- umožňujeme žákovi pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry
- vytváříme vsřícnou a podnětnou atmosféru pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech

2. Kompetence k řešení problémů

Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problému

- učíme žáky různým výtvarným technikám a použití vhodných prostředků k vyjádření svého záměru
- na modelových příkladech učíme žáky využívat vhodný algoritmus řešení problému
- podporujeme netradiční způsoby řešení ve výtvarném vyjadřování

3. Kompetence komunikativní

Vést žáky k otevřené, všestranné a účinné komunikaci

- vedeme žáky k pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace
- učíme žáky naslouchat druhým a vnímat výtvarné projevy druhých jako nezbytný prvek účinné mezilidské komunikace
- vedeme žáky k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti a ke kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností

4. Kompetence sociální a personální

Rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat, pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých

- vedeme žáky k uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince
- vedeme žáky k tvořivému přístupu ke světu, k aktivnímu překonávání životních stereotypů a k obohacování emocionálního života
- prohlubujeme v žácích pozitivní vztah k výtvarnému umění v celé oblasti výtvarné kultury
- učíme žáky kriticky hodnotit práci svou i ostatních
- vedeme žáky k tolerantnímu přístupu k ostatním lidem

5. Kompetence občanské

Vychovávat žáky jako svobodné občany, plnící si své povinnosti, uplatňující svá práva a respektující práva druhých; jako osobnosti zodpovědné za svůj život a za své životní prostředí; jako ohleduplné bytosti, schopné a ochotné účinně pomoci v různých situacích

- učíme žáky vnímat uměleckou tvorbu jako jedinečný způsob nalézání a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům ve společnosti
- vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem a k toleranci k jejich výtvarným projevům
- netolerujeme projevy rasizmu, xenofobie a nacionalizmu
- vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví a k ochraně životního prostředí
- v hodnocení žáků uplatňujeme prvky pozitivní motivace
- jsme vždy připraveni komukoli z žáků podat pomocnou ruku
- respektujeme osobnost žáka a jeho práva
- budujeme přátelskou, otevřenou a uvolněnou atmosféru ve třídě, bez které není plný výtvarný prožitek možný

6. Kompetence k podnikavosti

Vést žáky k pozitivnímu vztahu k práci, naučit je používat při práci vhodné materiály, nástroje a technologie, naučit je chránit své zdraví při práci, pomoci žákům při volbě jejich budoucího povolání

- vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci
- učíme žáky používat při jejich výtvarném projevu různé vhodné materiály, nástroje a techniky
- učíme žáky chránit své zdraví při práci s různými materiály, nástroji a chemickými látkami

- při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí měníme pracovní podmínky, žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky
- různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými výtvarnými profesemi

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

OBRAZOVÉ ZNAKOVÉ SYSTÉMY

Očekávané výstupy

žák

- 1.1. porovnává různé znakové systémy, např. mluveného i psaného projevu, hudby, dramatického umění
- 1.2. rozpoznává specifčnosti jednotlivých obrazových znakových systémů a zároveň vědomě uplatňuje jejich prostředky k vytváření obsahu při vlastní tvorbě a interpretaci
- 1.3. v konkrétních případech vizuálně obrazných vyjádření vlastní umělecké tvorby identifikuje pro ně charakteristické prostředky
- 1.4. objasní roli autora, příjemce a interpreta při utváření obsahu a komunikačního účinku vizuálně obrazného vyjádření
- 1.5. na příkladech vizuálně obrazných vyjádření uvede, rozliší a porovná osobní a společenské zdroje tvorby, identifikuje je při vlastní tvorbě
- 1.6. na příkladech uvede vliv společenských kontextů a jejich proměn na interpretaci obsahu vizuálně obrazného vyjádření a jeho účinku v procesu komunikace
- 1.7. pojmenuje účinky vizuálně obrazných vyjádření na smyslové vyjádření, vědomě s nimi pracuje při vlastní tvorbě za účelem rozšíření citlivosti svého smyslového vnímání
- 1.8. při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti, rozpozná jejich vliv a individuální přínos pro tvorbu, interpretaci a přijetí vizuálně obrazných vyjádření
- 1.9. na příkladech objasní vliv procesu komunikace na přijetí a interpretaci vizuálně obrazných vyjádření, aktivně vstupuje do procesu komunikace a respektuje jeho pluralitu

ZNAKOVÉ SYSTÉMY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

Očekávané výstupy

žák

- 2.1. nalézá, vybírá a uplatňuje odpovídající prostředky pro uskutečňování svých projektů
- 2.2. využívá znalostí aktuálních způsobů vyjadřování a technických možností zvoleného média pro vyjádření své představy
- 2.3. charakterizuje obsahové souvislosti vlastních vizuálních obrazných vyjádření a konkrétních uměleckých děl a porovnává výběr a způsob užití prostředků
- 2.4. své aktivní kontakty a získané poznatky z výtvarného umění uvádí do vztahu jak s aktuálními i historickými uměleckými výtvarnými projevy, tak s ostatními vizuálně obraznými vyjádřeními, uplatňovanými v běžné komunikaci
- 2.5. na konkrétních příkladech vysvětlí, jak umělecká vizuálně obrazná vyjádření působí v rovině smyslové, subjektivní i sociální a jaký vliv má toto působení na utváření postojů a hodnot
- 2.6. vytváří si přehled vizuálně obrazných vyjádření podle samostatně zvolených kritérií
- 2.7. rozlišuje umělecké slohy a směry (s důrazem na umění od konce 19. století do současnosti) z hlediska podstatných změn vidění a stavby uměleckých děl a dalších vizuálně obrazných vyjádření
- 2.8. na příkladech uvádí příčiny vzniku a proměn uměleckých směrů a objasní širší společenské a filozofické okolnosti vzniku uměleckých děl
- 2.9. na konkrétních příkladech vizuálně obrazných vyjádření objasní, zda a jak se umělecké vyjadřovací prostředky výtvarného umění od konce 19. století do současnosti promítají do aktuální obrazové komunikace
- 2.10. samostatně experimentuje s různými vizuálně obraznými prostředky, při vlastní tvorbě uplatňuje také umělecké vyjadřovací prostředky současného výtvarného umění

UMĚLECKÁ TVORBA A KOMUNIKACE

Očekávané výstupy

žák

- 3.1. vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti; dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě
- 3.2. vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až po konvenční
- 3.3. na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu; uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci
- 3.4. uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí
- 3.5. vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti
- 3.6. objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu
- 3.7. objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“
- 3.8. dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu

Výtvarná výchova pro 1. ročník a kvintu

KONKRETIZOVANÝ VÝSTUP	KONKRETIZOVANÉ UČIVO	NÁSTROJE, HODNOCENÍ	VAZBY, PŘESAHY
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> -poznává a porozumí umění prostřednictvím soustředěné a vědomé reflexe a vlastní tvorby, sleduje a hodnotí umění na pozadí historických, společenských a technologických změn -chápe umění jako specifický a nezastupitelný způsob komunikace probíhající mezi všemi účastníky uměleckého procesu -získá schopnost odlišovat podstatné znaky jednotlivých druhů umění na základě porovnávání a uvědomování si jejich shodností a odlišností -zařadí do historických souvislostí různé typy zobrazení, na konkrétních příkladech porovnává různé přístupy ke zvolenému tématu, snaží se odhalit jejich kulturní a historické kontexty -užívá jazyka umění jako prostředku k vyjádření nejrůznějších jevů, vztahů, prožitků, emocí a představ -získává schopnost svůj způsob vyjádření hodnotit, porovnávat a nabízet ostatním -ověřuje a využívá kompoziční principy, a to jak při vlastní tvorbě, tak při interpretaci vizuálně obrazných vyjádření vlastních i uměleckých -experimentuje s různorodými materiály pro vizuálně obratná vyjádření, vytváří v ploše i v prostoru jejich kombinace -zvládá a používá vybrané techniky pro vyjádření svých myšlenek a představ -seznamuje se s jednotlivými typy vizuálně obrazných vyjádření a zkoumá jejich účinky ve vztahu k osobním prožitkům 	<ul style="list-style-type: none"> -světonázorové, náboženské, filozofické a vědeckotechnické zázemí historických slohů -vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků (umění od období pravěku, starověku, středověku a dalších období a slohů až do konce 19. století) -umělecký proces a jeho vývoj – umělecký proces a realita, chápání uměleckého procesu, znakové systémy jednotlivých druhů umění, historické proměny pojetí uměleckého procesu, prezentace uměleckého díla -role subjektu v uměleckém procesu – smyslové vnímání a jeho rozvoj, interpretace a recepce uměleckého díla, tvořivá osobnost v roli tvůrce, interpreta a příjemce -úloha komunikace v uměleckém procesu – umění ve společnosti, role umělce, publikum a jeho role, subjektivní chápání uměleckých hodnot a hodnoty společensky uznávané -plošné a prostorové vyjádření -malba temperou, suchým pastelem, kresba tužkou, perem, uhlem a fixem -nauka o barvách -kompozice, kontrast a harmonie 	<p>Ú, PP, ŘP, PS, MoS, PÚ, R, SÚ</p> <p>V, E, PD se používají ve vztahu k námětu</p>	<p>OVO: 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.7, 2.1, 2.3, 2.5, 2.6, 2.8, 3.1, 3.3, 3.4, 3.6</p> <p>PT: Osobnostní a sociální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poznávání a rozvoj vlastní osobnosti - Sociální komunikace <p>PT: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</p> <ul style="list-style-type: none"> - Globalizační a rozvojové procesy - Žijeme v Evropě <p>PT: Multikulturní výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> - Psychosociální aspekty interkulturality - Vztah k multilingvní situaci a ke spolupráci mezi lidmi z různého kulturního prostředí <p>PT: Environmentální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> - Člověk a životní prostředí

			<p>- Životní prostředí regionu a České republiky</p> <p>PT: Mediální výchova</p> <ul style="list-style-type: none">- Média a mediální produkce- Mediální produkty a jejich významy- Role médií v moderních dějinách
--	--	--	---

Výtvarná výchova pro 2. ročník a sextu

KONKRETIZOVANÝ VÝSTUP	KONKRETIZOVANÉ UČIVO	NÁSTROJE, HODNOCENÍ	VAZBY, PŘESAHY
<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje umělecké slohy a umělecké směry s důrazem na umění od konce 19. století do současnosti, z hlediska podstatných proměn vidění a stavby uměleckých děl a dalších vizuálně obrazných vyjádření - na příkladech uvádí příčiny vzniku a proměn uměleckých směrů a objasní širší společenské a filozofické okolnosti vzniku uměleckých děl - na konkrétních příkladech objasní zda a jak se umělecké vyjadřovací prostředky výtvarného umění od konce 19. stol. do současnosti promítají do aktuální obrazové komunikace - samostatně experimentuje s vizuálně obraznými prostředky, při vlastní tvorbě uplatňuje také umělecké vyjadřovací prostředky současného výtvarného umění - vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti - dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu - uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí - popíše subjektivní psychologický účinek barev, jejich symbolické významy - zařadí do historických souvislostí různé typy zobrazení, na konkrétních příkladech porovnává 	<ul style="list-style-type: none"> - světonázorové, náboženské, filozofické a vědeckotechnické zázemí historických slohů - vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků s důrazem na umění od konce 19. století do současnosti - chápání vztahů předmětů a tvarů v prostoru, celistvost a rozklad tvaru, vyjádření iluze prostoru, objemu pohybu - proměnlivost obrazu v čase, proměnlivost tvaru, princip náhody - relativita barevného vidění - osvobození obrazu od zavedeného zobrazování viditelného, vznik a uplatnění symbolu - tvůrčí potenciál podvědomí, stopy člověka v krajině - požadavek a meze obecné srozumitelnosti, vliv reklamy - rozdíl v interpretaci evropské a mimoevropské kultury - současné zobrazovací prostředky – počítačová grafika, animace, fotografie... - plošné a prostorové vyjádření - malba temperou, suchým pastelem, kresba tužkou, perem, uhlem a fixem - nauka o barvách - kompozice, kontrast a harmonie 	<p>Ú, PP, ŘP, PS, MoS, PÚ, R, SÚ</p> <p>V, E, PD se používají ve vztahu k námětu</p>	<p>OVO: 1.4, 1.6, 1.8, 1.9, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10, 3.1, 3.2, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8</p> <p>PT: Osobnostní a sociální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poznávání a rozvoj vlastní osobnosti - Sociální komunikace <p>PT: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</p> <ul style="list-style-type: none"> - Globalizační a rozvojové procesy - Žijeme v Evropě <p>PT: Multikulturní výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> - Psychosociální aspekty interkulturality - Vztah k multilingvní situaci a ke spolupráci mezi lidmi z různého kulturního prostředí <p>PT: Environmentální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> - Člověk a životní

<p>různé přístupy ke zvolenému tématu, snaží se odhalit jejich kulturní a historické kontexty</p> <ul style="list-style-type: none"> - užívá jazyka umění jako prostředku k vyjádření nejrůznějších jevů, vztahů, prožitků, emocí a představ - získává schopnost svůj způsob vyjádření hodnotit, porovnávat a nabízet ostatním - ověřuje a využívá kompoziční principy, a to jak při vlastní tvorbě , tak při interpretaci vizuálně obrazných vyjádření vlastních i uměleckých - experimentuje s různorodými materiály pro vizuálně obratná vyjádření, vytváří v ploše i v prostoru jejich kombinace - zvládá a používá vybrané techniky pro vyjádření svých myšlenek a představ - seznamuje se s jednotlivými typy vizuálně obrazných vyjádření a zkoumá jejich účinky ve vztahu k osobním prožitkům 			<p>prostředí</p> <ul style="list-style-type: none"> - Životní prostředí regionu a České republiky <p>PT: Mediální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> -Média a mediální produkce - Mediální produkty a jejich významy - Role médií v moderních dějinách
---	--	--	--